

newsletter

Inauguracja działalności Sieci Ziem Zachodnich i Północnych

SIEĆ ZIEM ZACHODNICH I PÓŁNOCNYCH

**MUZEUM NARODOWE
W SZCZECINIE
- ODDZIAŁ CENTRUM
DIALOGU PRZEŁOMY**

**OŚRODEK BADAŃ NAUKOWYCH
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO
W OLSZTYNIE**

**INSTYTUT ZACHODNI
IM. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO
W POZNANIU**

**OŚRODEK „PAMIĘĆ I PRZYSZŁOŚĆ”
WE WROCŁAWIU**

**PAŃSTWOWY INSTYTUT NAUKOWY
- INSTYTUT ŚLĄSKI W OPOLU**

Słowo wstępne

Kierujemy do Państwa kolejny numer Newslettera, przedstawiający najważniejsze wydarzenia w Państwowym Instytucie Naukowym – Instytucie Śląskim w Opolu, w pierwszym półroczu 2017 r.

W tym numerze za temat wiodący wybraliśmy inaugurację działalności Sieci Ziem Zachodnich i Północnych, której Instytut Śląski jest członkiem oraz prezentację jej podstawowych pól aktywności.

W bieżącym numerze przedstawiamy również wyniki konkursu na stanowisko dyrektora Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu, szczegóły spotkania kierownictwa Departamentu Dziedzictwa Kulturowego z przedstawicielami instytucji i instytutów podległych, nadzorowanych oraz współprowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wyniki XXVI edycji

konkursu o Nagrodę im. Jana i Wojciecha Wawrzynków.

Cztero pracowników prezentuje tematy swoich projektów badawczych, których omówienie miało miejsce podczas wewnętrznych zebrań naukowych. W dziale *Pro memoria* umieszczamy wspomnienia o naszych zmarłych kolegach, dr Adolfie Kühnemannie oraz prof. Mečislavie Boráku. Omawiamy także otwarte zebrania naukowe: „Środy w Instytucie Śląskim”.

W stałych działach przybliżamy najnowsze publikacje, omawiamy udział naszych pracowników w konferencjach naukowych oraz prezentujemy zapowiedzi wydawnicze na najbliższe półrocze.

Więcej bieżących informacji znajdą Państwo na naszej stronie internetowej: www.institutslaski.com.

Zapraszamy do lektury!

Spis treści

Słowo wstępne.....	2
Inauguracja działalności Sieci Ziem Zachodnich i Północnych.....	3
Instytut Śląski w Programie Badawczym dla Ziem Zachodnich i Północnych na rok 2017.....	4
Wystawa „Wrastanie. Ziemie Zachodnie i Północne. Początek”.....	5
Program Stypendialny Sieci Ziem Zachodnich i Północnych.....	5
Rozstrzygnięcie konkursu na dyrektora Instytutu Śląskiego.....	5
Diamentowa Spinka 2017 dla prof. Michała Lisa.....	6
Posiedzenie Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich.....	7
Spotkanie Kierownictwa Departamentu Dziedzictwa Kulturowego MKiDN z instytucjami podległymi.....	7
XXVI edycja konkursu o Nagrodę im. J. i W. Wawrzynków – rozstrzygnięcie.....	7
Projekt dotyczący Krajowego Funduszu Szkoleniowego.....	8
XV Opolski Festiwal Nauki.....	9
Festiwal Książki Opole 2017.....	9
Zebrania naukowe pracowników.....	10
Pro memoria.....	12
Udział pracowników w konferencjach naukowych.....	13
Środy instytutowe.....	15
Najnowsze publikacje.....	16
Zapowiedzi wydawnicze.....	17
XXVII edycja konkursu o Nagrodę im. Jana i Wojciecha Wawrzynków.....	18

Wydarzenia

Inauguracja działalności Sieci Ziem Zachodnich i Północnych

W dniu 19 czerwca 2017 r. odbyła się w warszawskiej Kordegardzie inauguracja działalności Sieci Ziem Zachodnich i Północnych. W spotkaniu – obok przedstawiciele instytucji tworzących Sieć – wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na czele z wiceministrem Jarosławem Sellinem, dziennikarze mediów ogólnopolskich i regionalnych oraz zaproszeni goście.

Po powitaniu zebranych przez animatora projektu Marka Mutora, dyrektora Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”, uroczystego otwarcia działalności Sieci Ziem Zachodnich i Północnych dokonał minister Sellin. W swym wystąpieniu podkreślił, że idea Sieci nawiązuje i jest w dużej mierze realizacją idei Muzeum Ziem Zachodnich, zgłaszanego przez wiele środowisk społecznych i politycznych od kilkunastu lat. W imieniu ministerstwa zadeklarował wsparcie organizacyjne i finansowe dla instytucji tworzących Sieć i jej przedsięwzięć.

Historię koncepcji Muzeum Ziem Zachodnich, cele i założenia projektu Sieci oraz

program działania na najbliższe lata zaprezentowali wspólnie dyr. Marek Mutor oraz dr Wojciech Kucharski. Podkreślili, że Sieć pragnie realizować ideę Muzeum na kilku płaszczyznach i w wielu miejscach, przede wszystkim wśród sygnatariuszy porozumienia.

Po krótkiej konferencji prasowej poszczególni przedstawiciele instytucji tworzących Sieć zaprezentowali swe placówki. Kolejno o historii, formach działalności i planach na przyszłość mówili: p. Agnieszka Kuchcińska-Kurecz w imieniu szczecińskiego Centrum Dialogu Przełomy, działającego w ramach Muzeum Narodowego w Szczecinie, dr Bernard Linek przedstawił Instytut Śląski, dr hab. Michał Nowosielski zaprezentował poznański Instytut Zachodni, a dr Jerzy Kiełbik Ośrodek Badań

Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego z Olszyna. Jako ostatni spośród sygnatariuszy dr Wojciech Kucharski omówił działalność i plany wrocławskiego Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”.

Po krótkiej przerwie odbyła się dyskusja panelowa pt. „Ziemie Zachodnie i Północne w kontekście polityki pamięci i relacji między-

Jarosław Sellin - sekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego podczas inauguracji

narodowych”, którą moderował dyr. Marek Mutor. Udział w niej wzięli: dr Paulina Florjanowicz (dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego MKiDN), prof. Wojciech Roszkowski, Rafał Rogulski (Europejska Sieć Pamięć i Solidarność) oraz dr Paweł Ukielski (Muzeum Powstania Warszawskiego). Paniści skupili się na takich zagadnieniach jak fenomen Ziemi Zachodnich, zakres ich odrębności i stopień integracji z resztą kraju. Zmierzono się także z

pytaniem, na ile Ziemia Zachodnie mogą być interesującym tematem dla Polski i Europy oraz jaka jest ich rola w procesie pojednania z Niemcami. W trakcie dyskusji podjęto także kwestie możliwych do zagospodarowania w ramach Sieci przestrzeni badawczych oraz kierunków ewentualnej współpracy transgranicznej.

Bernard Linek, Piotr Pałys

Instytut Śląski w Programie Badawczym dla Ziemi Zachodnich i Północnych na rok 2017

Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu od maja ubiegłego roku uczestniczy w koordynowanym przez wrocławski Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” wieloletnim Programie Badawczym dla Ziemi Zachodnich i Północnych. Przypomnijmy, że podjęte w jego ramach badania dotyczą polityki państwa wobec tej części kraju, jej współpracy oraz relacji kulturowych i społecznych z pozostałymi ziemiami polskimi, kwestii narodowościowych, kulturowych, językowych, religijnych, badań nad współczesnością i kierunkami rozwoju, a także badań nad pamięcią zbiorową. Po uwieńczonej sukcesem ubiegłorocznej edycji Programu, w jego ramach, w roku bieżącym podjęto w Instytucie zagadnienie „wrastania” Ziemi Zachodnich i Północnych w strukturę państwa polskiego ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Śląska Opolskiego. Opisowi podlegać będzie obraz społeczeństwa Śląska Opolskiego tego okresu, działalność organów bezpieczeństwa publicznego, wielkie akcje polityczno-propagandowe, obecność Armii Czerwonej, przemiany językowe, zmiany w nazewnictwie, wrastanie w krajobraz nowych „miejsz pamięci”, powstawanie województwa opolskiego, a także reakcje bliższych i dalszych sąsiadów na nowe ukształtowanie polskich granic zachodnich i północnych. Badania będą się koncentrować na latach 1945-1950. W niektórych przypadkach cezura

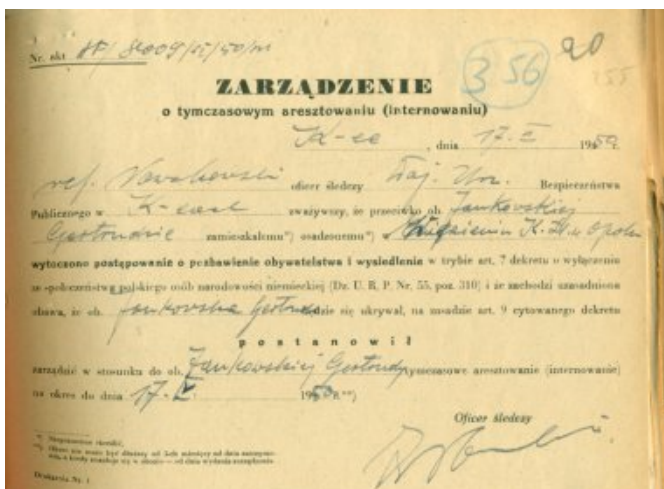
planowanych prac badawczych zostanie przesunięta do roku 1955. Pod względem ilościowym zakładane rezultaty sprowadzają się do dziesięciu artykułów naukowych, sześciu edycji materiałów źródłowych, czterech zestawów kopii digitalnych fotografii wraz z opracowaniem, dwóch recenzji, jednej ekspertyzy i jednej bibliografii rozumowanej.

W ramach projektu zastosowane zostaną metody badawcze z zakresu nauk historycznych, politologii, demografii, kulturoznawstwa i językoznawstwa. Przygotowane teksty w założeniu mają mieć charakter analityczno-opisowy. Prace badawcze opierać się będą na szerokich kwerendach źródłowych w archiwach polskich i zagranicznych ze szczególnym uwzględnieniem zespołów proveniencji administracji państwowej, organów bezpieczeństwa publicznego, organizacji społeczno-politycznych w tym dokumentów ministerstw, urzędów wojewódzkich, starostw i urzędów powiatowych. Wykorzystane zostaną także źródła drukowane oraz literatura przedmiotu.

Zespół realizujący tegoroczną edycję Programu liczy czternastu badaczy, w tym czterech samodzielnych pracowników naukowych, siedmiu doktorów i troje magistrów. Jego trzon stanowią pracownicy PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu: prof. dr hab. Bogusław Wyderka, dr hab. prof. PIN-IŚ Stanisława Sochacka, dr hab. prof. PIN-IŚ Piotr Pałys, dr Bernard Linek, dr Marek Mazurkiewicz, dr Monika Choroś, dr Zbigniew Bereszyński, mgr Robert Wieczorek oraz mgr Ewa Golec. Wspomaga ich trójka naukowców z Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego: prof. dr hab. Krzysztof Tarka, dr Adriana Dawid oraz dr Mariusz Patelski. Ponadto w skład zespołu weszli dr Ewa Dawidejt-Drobek i mgr Marcin Sroka. Koordynatorem projektu z ramienia PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu jest dr hab. prof. PIN-IŚ Piotr Pałys.

Piotr Pałys

Wystawa „Wrastanie. Ziemie Zachodnie i Północne. Początek”

To tytuł plenerowej wystawy przygotowywanej w ramach Sieci Ziem Zachodnich i Północnych.

W 2017 r. planowane są dwie ekspozycje - we Wrocławiu i w Szczecinie. W przyszłym roku będą mogli ją zobaczyć mieszkańcy Opola, Olsztyna i Warszawy. Wystawa opowiada o wyjątkowym doświadczeniu budowania wspólnoty w obcej przestrzeni kulturowej przy jednoczesnym poczuciu tymczasowości i niepewności. Jej cele to przedstawienie realiów pierwszych powojennych lat oraz procesów społecznych, zachodzących na ziemiach przyłączonych do Polski w 1945 r. oraz skłonienie odbiorcy do refleksji nad tym, czy dzisiejsi mieszkańcy Ziem Zachodnich i Północnych czują się tu „u siebie”, jaki jest ich stosunek do wielowiekowego i różnorodnego dziedzictwa kulturowego. Więcej: www.szzip.pl

Monika Choroś/Zbigniew Bereszyński

Program Stypendialny Sieci Ziem Zachodnich i Północnych

W 2017 r. zainaugurowano również Program stypendialny SZZiP, który oferuje krótkoterminowe (1-3 miesięcy) pobyty naukowe dla młodych badaczy spoza Polski, których aktywność naukowa skoncentrowana jest na tematyce wpisującej się w założenia programu badawczego Sieci. Realizacja projektów naukowych w ramach pobytów stypendialnych zakłada możliwość korzystania z dostępnych w polskich archiwach i bibliotekach źródeł oraz literatury. Wyniki badań stypendystów w formie artykułów naukowych będą publikowane na łamach „Rocznika Ziem Zachodnich”.

W I edycji programu rezydencji naukowych w drodze konkursu przyznano trzy stypendia:

1. dr Olehowi Brovko na realizację tematu:

„Mniejszość ukraińska na ziemiach zachodnich i północnych Polski – geneza, kontrowersje, współczesność”

2. p. Nancy Waldmann na realizację projektu: „Odgórna dekomunizacja i oddolne przyswajanie sowieckich miejsc pamięci – wybrane przykłady na Ziemach Zachodnich i Północnych Polski”

3. dr Liubomyrowi Khakhuli na realizację tematu: „Muzea a pamiętanie: II wojna światowa w muzealnych wystawach Ukrainy i Polski (1989–2016)”.

Więcej informacji na stronie: <http://szzip.pl/pl/rezydencje-naukowe/o-projekcie/>.

Bernard Linek

Rozstrzygnięcie konkursu na dyrektora Instytutu Śląskiego

Konkurs na stanowisko dyrektora Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu został ogłoszony 7 listopada 2016 r. Komisja konkursowa powołana w celu wyłonienia kandydata na stanowisko dyrektora PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu obradowała w dniach 21 grudnia 2016 r. oraz 19–20 stycznia 2017 r. W pierwszym dniu obrad komisja oceniała kandydatów pod względem formalnym i merytorycznym zgodnie z § 8 pkt. 2 i 3 rozporządzenia MNiSW z dnia 28 października 2010 r. (Dz.U. Nr 215, poz. 1412) w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania konkursu na stanowisko dyrektora instytutu badawczego.

Na kolejnych posiedzeniach członkowie komisji zapoznawali się z dostarczonymi dokumentami. Następnie odbyło się przesłuchanie kandydatów wspólnie z lektorami języka obcego, podczas

którego kandydaci przedstawiali m.in. koncepcje rozwoju Instytutu. Po przesłuchaniu komisja wysłuchała opinii na temat poszczególnych kandydatów doradcy personalnego, który wcześniej przeprowadził rozmowy z poszczególnymi kandydatami i przedstawił członkom komisji przebieg badania zdolności kierowniczych u kandydatów, uwzględniając w badaniu m.in.: myślenie strategiczne, zdolności przywódcze,

zarządzanie personelem, zdolności negocjacyjne.

Po przeprowadzonej dyskusji oraz tajnym głosowaniu komisja podjęła uchwałę o przedstawieniu ministrowi nadzorującemu, jako kandydata na stanowisko dyrektora Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu dr. Bernarda Linka.

Leokadia Drożdż

Diamentowa Spinka 2017 dla prof. Michała Lisa

Od dwudziestu lat redakcja „Nowej Trybuny Opolskiej” przyznaje nagrodę Złotych Spinek wybitnym i nieprzeciętnym opolanom, którzy przyczyniają się do rozwoju regionu oraz Diamentową Spinkę wyjątkowej postaci za całokształt jej pracy na rzecz naszego województwa i jego mieszkańców.

Laureatem jubileuszowej edycji konkursu został prof. dr hab. Michał Lis, związany od 1969 r. z Instytutem Śląskim w Opolu, którego uhonorowano Diamentową Spinką. Historyk, politolog, wybitny znawca najnowszych dziejów Śląska jest autorem i współautorem wielu książek, kilkuset artykułów naukowych i popularnonaukowych, organizatorem konferencji naukowych, m. in. „Colloquium Opole” – cyklicznej debaty polskich, niemieckich i czeskich uczonych poświęconej wspólnym problemom Śląska.

Istotnym i znaczącym elementem pracy Profesora jest także popularyzacja wyników badań naukowych, czemu służą reaktywowane przez niego przedwojenne „Środy w Instytucie Śląskim” - czyli spotkania naukowe dla szerszej publiczności - ponadto liczne odczyty oraz udział w dyskusjach nad najbardziej aktualnymi problemami naszego regionu, a w przeszłości także

recenzje prac śląskoznawczych publikowane na łamach opolskiej prasy codziennej.

W swej działalności naukowej i popularyzatorskiej prof. dr hab. Michał Lis wspaniale wypełnia misję Instytutu Śląskiego **Uczmy się Śląska**. Nie tylko przybliżyła najnowsze dzieje Śląska, ułatwia ich zrozumienie, lecz czyni to w sposób przystępny, często okraszony anegdotą.

Współpracowników, kolegów i przyjaciół Profesora niezmiernie ucieszył fakt, że Kapituła Nagrody Złotych i Diamentowych Spinek dostrzegła i uhonorowała pracę naukową oraz działalność popularyzatorską Profesora Michała Lisa na rzecz naszego województwa i jego mieszkańców oraz całego Śląska.

Współpracowników, kolegów i przyjaciół Profesora niezmiernie ucieszył fakt, że Kapituła Nagrody Złotych i Diamentowych Spinek dostrzegła i uhonorowała pracę naukową oraz działalność popularyzatorską Profesora Michała Lisa na rzecz naszego województwa i jego mieszkańców oraz całego Śląska.

Monika Choroś

Posiedzenie Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich

W dniu 12 maja 2017 r. w Ostrawie odbyło się kolejne posiedzenie polsko-czeskiej Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich (KRUS), które zostało przygotowane przez Uniwersytet Ostrawski.

KRUS funkcjonuje od 2003 r. jako forum współpracy sześciu uczelni: Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Uniwersytetu Ostrawskiego, Uniwersytetu Śląskiego w Opawie i Uniwersytetu Wrocławskiego. W 2005 r. utworzono organ wykonawczy w postaci Międzynarodowego Centrum Studiów Śląskich (MCSS), do którego przystąpiły katowicka Biblioteka Śląska i PIN – Instytut Śląski w Opolu. Siedziba KRUS i MCSS znajduje się na Uniwersytecie Wrocławskim.

W trakcie spotkania przedstawiono sprawozdanie z działalności Międzynarodowego Centrum Studiów Śląskich, poinformowano o postępach w przygotowaniach do realizacji „Encyklopedii Śląskiej” oraz Kongresu Czechoznawstwa Polskiego i Kongresu Polonoznawstwa Czeskiego.

Po równoległych obradach Konferencji i jej Komitetu Doradczego omówiono plany działalności na kolejne lata oraz projekt wystawy o działalności KRUS. Jej inaugurację przewidziano na jesień 2017 r. w trakcie kolejnego spotkania Konferencji na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach. Instytut Śląski był na Konferencji reprezentowany przez dra Bernarda Linka.

Bernard Linek

Spotkanie Kierownictwa Departamentu Dziedzictwa Kulturowego MKiDN z instytucjami podległymi

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

W dniach 22-23 czerwca 2017 r. w krakowskim Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha odbyło się spotkanie kierownictwa Departamentu Dziedzictwa Kulturowego z przedstawicielami

instytucji i instytutów podległych, nadzorowanych oraz współprowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Na program spotkania złożyły się cztery sesje tytułowane: Współpraca, Strategia, Wyzwania i Perspektywy. W ich trakcie dyrektorzy placówek muzealnych, instytucji kulturalnych i reprezentanci programów finansowanych przez ministerstwo przedstawili swoje placówki i zespoły oraz omówili nurtujące je problemy. Instytut Śląski został zaprezentowa-

ny przez dyr. Marka Mutora z wrocławskiego Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” przy okazji omówienia poczynąń Sieci Ziem Zachodnich i Północnych.

Drugiego dnia w spotkaniu uczestniczył wiceminister Jarosław Sellin, który przedstawił najbliższe plany rozwoju instytucji muzealnych. Zakres zadań i podejmowane prace w Departamencie Dziedzictwa Kulturowego omówiła dyr. Paulina Florjanowicz, która przy tej okazji zadeklarowała wsparcie ministerstwa dla Instytutu Śląskiego i Ośrodka im. Kętrzyńskiego.

W ramach spotkania dyrektorzy uczestniczyli w otwarciu przez p. prezydenta Andrzeja Dudę wernisżu wystawy #Dziedzictwo, którą przygotowało Muzeum Narodowe w Krakowie. Instytut Śląski reprezentował na spotkaniu dr Bernard Linek.

W 2017 r. planowane są kolejne spotkania dotyczące spraw finansowych oraz promocji placówek podległych Departamentowi.

Bernard Linek

XXVI edycja konkursu o Nagrodę im. J. i W. Wawrzyńków – rozstrzygnięcie

W dniu 1 marca 2017 r. rozstrzygnięta została XXVI edycja konkursu o Nagrodę im. Jana i Wojciecha Wawrzyńków za najlepszą pracę magisterską poświęconą dziejom politycznym, kulturze i problemom społecznym Śląska. Do konkursu zgłoszono 10 prac magisterskich

obronionych w 2016 r. na uczelniach wyższych w Krakowie, Wrocławiu i Opolu.

Kapituła postanowiła przyznać nagrodę główną mgr. Markowi Panusiowi za pracę pt. „Matka górnośląskich zborów. Parafia ewangelicka w Tarnowskich Górach w latach 1742–1945”, napisaną

Od lewej: dr Bernard Linek, Marcin Klemenski, Natalia Maria Kotrys, Marek Panuś, dr hab. Bogusław Czechowicz, prof. UO, Jacek Wawrzyniek, Andrzej Buła, prof. dr hab. Grzegorz Strauchold

Fot. Piotr Solga

na Wydziale Nauk Historyczno-Pedagogicznych Uniwersytetu Opolskiego pod kierunkiem dr. hab. Bogusława Czechowicza, prof. UO.

Ponadto Kapituła postanowiła przyznać dwa wyróżnienia. Otrzymali je:

mgr Marcin Klemenski za pracę pt. „Klasztory augustianów-eremitów na Śląsku w średniowieczu”, napisaną na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem prof. dr. hab. Krzysztofa Ożoga oraz mgr Natalia Maria Kotrys za

pracę pt. „Gruźlica płuc jako problem społeczny Wrocławia w czasach Republiki Weimarskiej (1919–1933)”, napisaną na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego pod kierunkiem dr. hab. Joanny Nowosielskiej-Sobel.

Wręczenie nagrody i wyróżnień nastąpiło 15 marca 2017 r., na posiedzeniu Rady Naukowej Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu, w którym oprócz laureatów uczestniczyli również członkowie Kapituły Nagrody wraz z przewodniczącym panem Jackiem Wawrzynkiem, Marszałek Województwa Opolskiego Andrzej Buła oraz doradca marszałka Janusz Ireneusz Wójcik.

Wyniki konkursu wraz z krótką historią nagrody zostały przedstawione w Miesięczniku Społeczno-Kulturalnym „Śląsk” (nr 4/2017) w artykule pt. „Opolska nagroda imienia Jana i Wojciecha Wawrzynków”.

Leokadia Drożdż

Fot. Piotr Solga

Projekt dotyczący Krajowego Funduszu Szkoleniowego

W okresie marzec-czerwiec 2017 r. na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu w Instytucie Śląskim realizowano projekt dotyczący funkcjonowania Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) w województwie opolskim. Zespół badawczy tworzyli: Brygida Solga (koordynacja, metodologia badań, współautorka raportu z badań), Magdalena Moj (współautorka raportu z badań), Katarzyna Widera, Robert Wiczorek (opracowanie statystyczne wyników badań), Piotr Solga (opracowanie graficzne wyników

badań). Celem badań była diagnoza i ocena efektywności rezultatów wsparcia w podmiotach korzystających ze środków KFS w 2016 r., w województwie opolskim oraz diagnoza sytuacji osób uczestniczących w szkoleniach, w podmiotach, które w tym okresie otrzymały wsparcie w ramach funduszu. Zagadnienia badawcze realizujące tak określone cele odnosiły się do opisu, tj. analizy i oceny:

- struktury oraz rozmieszczenia terytorialnego badanych przedsiębiorstw, które w 2016 r. skorzystały

ze wsparcia Krajowego Funduszu Szkoleniowego (według wielkości firm, branży, zawodów pracowników, którzy korzystali z KFS, lokalizacji firm w układzie powiatów),

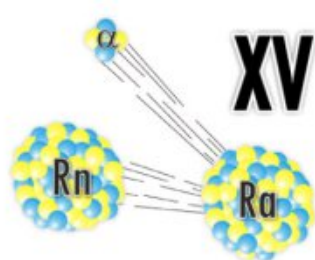
- struktury społeczno-demograficznej osób uczestniczących w szkoleniach z Krajowego Funduszu Szkoleniowego w 2016 r. (według płci, wieku, wykształcenia, stanowiska pracy, miejsca zamieszkania),
- charakteru uzyskanego wsparcia finansowego z Krajowego Funduszu Szkoleniowego (według rodzajów działań finansowanych ze środków KFS),
- opinii pracodawców i pracowników, którzy w

2016 r. skorzystali z Krajowego Funduszu Szkoleniowego, na temat efektywności rezultatów wsparcia pod kątem dostępności, trafności, przydatności oraz skuteczności.

Wyniki badań zawarte są w raporcie: M. Moj, B. Solga *Badanie efektywności Krajowego Funduszu Szkoleniowego w województwie opolskim. Raport z badań*, Opole 2017. Maszynopis znajduje się w zasobach Zakładu Badań Regionalnych i Lokalnych PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu.

Brygida Solga

XV Opolski Festiwal Nauki

XV Opolski Festiwal Nauki

26 - 29 maja 2017 r.

Mgr Magdalena Moj była przedstawicielką Instytutu Śląskiego w Opolu na XV Opolskim Festiwalu Nauki, który odbył się 28 maja 2017 r. Podobnie jak w poprzednich latach Instytut zaprezentował najnowsze i najciekawsze publikacje swoich pracowników

naukowych, realizując tym samym zadania z zakresu popularyzacji badań naukowych. Obecność Instytutu na Festiwalu Nauki jest także promocją obecności placówki w przestrzeni miasta i regionu.

Piotr Solga

Festiwal Książki Opole 2017

Instytut zaprezentował swoje najnowsze, budzące największe zainteresowanie czytelników w ostatnich latach, publikacje na Festiwalu Książki w Opolu 3 czerwca 2017 r. W trakcie Festiwalu można było nabyć książki bezpośrednio na wspólnym stoisku Instytutu Śląskiego, Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach – Opolu, Muzeum Śląska

Opolskiego w Opolu oraz Muzeum Wsi Opolskiej. Istniała też możliwość zapoznania się z ofertą wydawniczą i zamówienia większej liczby tytułów. Pojawienie się Instytutu na Festiwalu, prócz promocji publikacji, miało na celu również jego szersze zaistnienie w świadomości opolan.

Piotr Solga

Zebrania naukowe pracowników

23 stycznia dr Marek Mazurkiewicz: „Mniejszość niemiecka w polsko-niemieckich stosunkach politycznych (1991-2005)” (etap I)

Dr Marek Mazurkiewicz przedstawił sprawozdanie z realizacji projektu pt. „Mniejszość niemiecka w polsko-niemieckich stosunkach politycznych (1991 – 2005)”.

Realizacja projektu obejmowała opracowanie serii artykułów poświęconych wybranym aspektom z zakresu polsko-niemieckich relacji politycznych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. Za datę początkową obrano podpisanie polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991 r., zaś cezurą zamykającą okres analizy był 6 stycznia 2005 r., kiedy Sejm RP V kadencji uchwalił ustawę o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Zasadniczym celem projektu było zbadanie roli i znaczenia mniejszości niemieckiej w polsko-niemieckich stosunkach politycznych po 1991 r., jej społeczno-politycznej aktywności i roli, jaką odgrywa ona w regionalnym (opolskim) systemie politycznym, a także w jaki sposób wykorzystuje system wsparcia mniej-

szości narodowych i etnicznych w Polsce.

Wszystkie powyższe poziomy analizy: polsko-niemieckie relacje bilateralne, społeczno-polityczne znaczenie mniejszości niemieckiej w województwie opolskim oraz wsparcie mniejszości narodowych i etnicznych ze strony polskiej administracji publicznej pozwoliły spojrzeć na przedmiotowy problem badawczy z kilku perspektyw.

Rezultatem projektu jest 5 artykułów, w tym tekst pt. *Regionalne uwarunkowania polityki polskiej wobec mniejszości narodowych i etnicznych na przykładzie województwa opolskiego*, który ukazał się na łamach „Studiów Śląskich” (2015), stanowiący podsumowanie realizacji zapisów ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym na poziomie regionu, w którym autor stara się też odpowiedzieć na pytanie, jaki jest regionalny wymiar polskiego systemu wsparcia mniejszości narodowych i etnicznych.

29 marca mgr Piotr Solga: „Możliwości sprzętu i oprogramowania zakupionego w ramach GIS”

W ramach spotkania pracowników, w marcu 2017 r., mgr Piotr Solga przedstawił sprzęt i programy zakupione w ramach Geograficznego Systemu Informatycznego. W swojej prezentacji skupił się na potencjale jaki może mieć nabyte oprogramowanie dla wszystkich gałęzi nauki, które reprezentują pracownicy Instytutu – od socjologii, przez demografię, historię i geografii po uniwersalne wykorzystanie we wszelkich metaanalizach.

Referent skupił się w szczególności na nieoczywistych możliwościach wykorzystania nabytych progra-

mów. Wskazywał m.in., że program SPSS przeznaczony do badań ilościowych i obliczeń statystycznych, może być bardzo wartościowy dla socjologii historycznej, narzędzie NVivo stworzone do badań jakościowych może zostać użyte przez onomastów lub badaczy „historii mówionej”, a oprogramowanie do tworzenia i obsługi baz danych Oracle Database otwiera przed Instytutem drogę do analiz geograficznych, ekonomicznych i badań nad dużymi zbiorami danych, tzw. „Big data”.

26 kwietnia dr Bernard Linek: „Święta narodowe na Górnym Śląsku w XIX i XX wieku”.

Wystąpienie stanowiło podsumowanie tematu realizowanego przez cztery lata (2013-2016) w ramach planu pracy PIN-IŚ. Przyniosło ono omówienia dotychczasowych publikacji związanych z tematem, jak i założenia przygotowanej do druku monografii.

Początkowym celem projektu było przygotowanie

panoramy polskich i niemieckich świąt narodowych w XIX i XX w. oraz egzemplifikacja ich obchodów na przykładzie Górnego Śląska. W toku prac nad projektem doszło do modyfikacji tych założeń i zmiany perspektywy badawczej. Istotny stał się opis problematyki świąt narodowych na przykładzie

obchodów wybranego święta, czyli rocznic powstań śląskich i plebiscytu górnośląskiego.

Wpływ na taką decyzję miały względy pozanaukowe (sprawowanie funkcji administracyjnych) oraz naukowe, w postaci szerokiego omówienia podstawowych świąt narodowych w „Leksykonie mitów, symboli i bohaterów Górnego Śląska XIX i XX wieku”, którego referent był współredaktorem i autorem większości haseł kommemoratywnych.

Omawiany projekt statutowy został zakończony przygotowaniem monografii, która nosi roboczy tytuł: „Obchody rocznic powstań śląskich i plebiscytu górnośląskiego w XX i XXI wieku”.

Referent przypomniał, że problematyką upamiętnień i świąt narodowych zajmował się już wcześniej publikując teksty poświęcone rocznicy sedańskiej i obchodom urodzin cesarzy niemieckich. Szeroko przedstawił również kwestię wyjazdów w okresie Zielonych Świątek Polaków górnośląskich do Krakowa i Galicji oraz ich udziału w obchodach zwycięstwa króla Jana III Sobieskiego pod Wiedniem, co stanowiło dla tej grupy surogat świąt narodowych.

Dodał, że projekt był próbą wpisania się w nowsze badania kulturoznawcze, które z perspektywy analizy upamiętnień i pamiętania próbują opisać współczesne nam społeczeństwo. Referent podkreślił, że z perspektywy obchodów świąt stosunkowo łatwo opisać stratyfikację społeczną i rolę przypisywaną poszczególnym grupom, szczególnie autostereotyp elit narodowych.

Pomimo tych kulturoznawczych podstaw baza

źródłowa publikacji jest tradycyjnie historyczna i sprowadza się przede wszystkim do analizy źródeł zastanych: stosunkowo obszernej literatury przedmiotu, archiwaliów organizatorów obchodów, a przede wszystkim polskiej i niemieckiej prasy codziennej i społeczno-politycznej, gdzie tego rodzaju zjawiska społeczne były najszerzej omawiane.

Monografia składa się z trzech części. Poza wstępem i zakończeniem charakter ogólniejszy mają dwa rozdziały wprowadzające. Pierwszy traktuje o kulturowej randze świąt narodowych oraz omawia polskie i niemieckie święta narodowe w XIX i XX w. Drugi przybliży aktorów świątecznych spektakli, czyli interesujące nas grupy narodowe i regionalne oraz ich elity.

Część zasadnicza opracowania składa się z czterech rozdziałów, które koncentrują się na okrągłych rocznicach plebiscytu i III powstania śląskiego oraz towarzyszących im obchodach. Wybrano następujące rocznice: dziesiątą z 1931 r., dwudziestą piątą z 1946 r., czterdziestą z 1961 r. (tutaj akcent na grupę niemiecką; ze względu na rozkład polityczny ugrupowań ziomkowskich zrezygnowano z analizy pięćdziesiątej rocznicy) i dziewięćdziesiątą rocznicę z 2011 r., która praktycznie była obchodzona tylko w Polsce.

Poszczególne rozdziały przedstawiają trzy aspekty tego zagadnienia:

- przebieg obchodów po obu stronach granicy,
- przekaz ideowy towarzyszący świętowaniu,
- stosunek i stratyfikację różnych grup społecznych.

24 maja dr Zbigniew Bereszyński: „Monografia historyczna Opole 1945-2016 - zamierzenia i realizacja”.

Dr Zbigniew Bereszyński omówił zamierzenia i stan realizacji prac związanych z przygotowaniem monografii historycznej Opola w okresie po drugiej wojnie światowej. Monografia zostanie wydana drukiem przez Instytut Śląski, w nawiązaniu do obchodzonego aktualnie jubileuszu osiemsetlecia miasta. Obejmuje ona cały okres powojenny, aż po kadencję obecnych władz miejskich, z krótkim przypomnieniem wcześniejszej historii miasta. W publikacji znajdują się również informacje na temat aktualnych perspektyw

rozwojowych Opola i związanych z tym zamierzeń.

Podstawę źródłową stanowią materiały z zasobów Archiwum Państwowego w Opolu, Instytutu Pamięci Narodowej, publikacje prasowe, a także informacje i materiały udostępnione przez Urząd Miasta. Monografia ma zaprezentować nowe spojrzenie na powojenną historię miasta, odpowiadające aktualnym potrzebom i możliwościom badawczym. W niejednym przypadku konieczna będzie rewizja funkcjonujących dotąd opinii i stereotypów.

Więcej streszczeń wystąpień
znajdziesz na naszej stronie

Pro memoria

Wspomnienie o doktorze Adolfie Kühnemannie (1934-2017)

16 stycznia 2017 r. odszedł od nas dr Adolf Kühnemann, ekonomista, zasłużony animator kultury, wieloletni pracownik Instytutu Śląskiego w Opolu.

Doktor Adolf Kühnemann był związany z Opolszczyzną od 1956 r., kiedy to po ukończeniu studiów ekonomicznych podjął pracę w Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego. Pracując zawodowo podnosił kwalifikacje merytoryczne i uczestniczył w różnych formach upowszechniania wiedzy o regionie. Po uzyskaniu w 1970 r. stopnia doktora nauk ekonomicznych podjął w 1972 r. pracę w Instytucie Śląskim, w którym główne zainteresowania badawcze skierował na warunki życia ludności województwa opolskiego oraz rynek w warunkach reformy gospodarczej ostatniego etapu systemu socjalistycznego.

Po przejściu na emeryturę nie zaprzestał aktywności naukowej. W 1995 r. przejął redakcję założonych w 1993 r. przez Fryderyka Kremsera, wydawanych w języku niemieckim i polskim, „Zeszytów Edukacji Kulturalnej Josepha von Eichendorffa KONVERSATORIUM”.

Nadany czasopismu tytuł prezentował założone w Opolu po upadku systemu realnego socjalizmu i zwycięstwie „Solidarności” – czyli powrocie Polski do rodziny europejskich państw demokratycznych – Towarzystwo Konwersatorium im. Josepha von Eichendorffa,

zarejestrowane 8 grudnia 1989 r. przez Urząd Wojewódzki w Opolu. Podkreślić należy, iż był to jeden z pierwszych w kraju przejawów współzycia obywateli przyznających się do niemieckości lub związków z niemiecką kulturą z pozostałą częścią społeczeństwa. Towarzystwo zarejestrowane zostało na podstawie wniosku grupy założycielskiej, którą tworzyli – znany artysta fotografik Fryderyk Kremser, lekarz i regionalista Leon Korc oraz germanista Jan Kornek. Miało ono skupiać ludzi tworzących wspólnotę kulturalną, której celem było pielęgnowanie „historycznie niemieckich wątków w kulturze górnośląskiej”, jak też popieranie „innych elementów obecnych w śląskiej kulturze, zwłaszcza jej autochtonicznej śląskiej ludowej części”.

Wysiłki dr Adolfa Kühnemanna jako redaktora, animatora kultury oraz tłumacza, doceniały zarówno władze państwa niemieckiego jak i polskiego, co dokumentuje zapewnienie środków umożliwiających ukazywanie się „Zeszytów Edukacji Kulturalnej/Hefte für Kultur und Bildung Joseph von Eichendorff KONVERSATORIUM”, a także przyznanie mu w 2015 r. Nagrody Marszałka Województwa Opolskiego dla Animatorów i Twórców Kultury.

Michał Lis

Wspomnienie o prof. Mečislavie Boráku (1945-2017)

W dniu 15 marca 2017 r. doszła do Opolu zasmucająca wieść o odejściu prof. Mečislava Boráka, wybitnej osobistości czeskiej historiografii, wieloletniego przyjaciela Instytutu Śląskiego w Opolu, badacza wielce zasłużonego dla polsko-czeskiej współpracy naukowej.

Z jego nazwiskiem związany jest cały szereg niezwykle ważnych problemów badawczych, jak szeroko pojęte dzieje Śląska, okupacja niemiecka i ruch oporu w zaolziańskiej części Śląska Cieszyńskiego, system sądownictwa retrybucyjnego (rozliczającego przestępstwa wojenne) i przymusowych obozów pracy w powojennej Czechosłowacji, zbrodnia katyńska, czy całkowicie pionierskie badania nad

politycznymi prześladowaniami obywateli czechosłowackich w Związku Radzieckim.

Mečislav Borák był autorem piętnastu książek, mnóstwa artykułów i recenzji. Tworzył także scenariusze i realizował filmy dokumentalne, w tym głośny „Zločin jménem Katyň”. Zawodowo związany z Muzeum Śląskim (Slezské muzeum), Instytutem Śląskim (Slezský ústav) oraz Uniwersytetem Śląskim (Slezská univerzita) w Opawie. Był także członkiem rad naukowych jakże ważnych dla badań śląskoznawczych czasopism, takich jak „Slezský sborník” i „Těšínsko”. Odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej.

Piotr Pałyś

Udział pracowników w konferencjach naukowych

„Praca, Nauka i Cnota – 800 lat miasta Opola”, 15-17 marca, Opole

W ramach obchodów 800-lecia Opola odbyła się w dniach 15-17 marca 2017 r. konferencja naukowa zatytułowana „Praca. Nauka. Cnota”, którą zorganizował Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego. Spotkanie zostało poświęcone różnym aspektom dziejów miasta, w szczególności jego początkom i okresowi po 1945 r. Wśród referentów znalazł dr Bernard Linek, który swoją wypowiedź poświęcił „Sposobom walki z bezrobociem w międzywojennym Opolu”. Także mgr Piotr Solga przedstawił referat pt. „Pomnik bojownikom o polskość Śląska Opolskiego - przemiany znaczeń «opolskiej Nike»” w ramach panelu „Historia kołem się toczy”, a dr Zbigniew Bereszyński wygłosił referat pt.: „Architektura obronna w historii i krajobrazie Opola”.

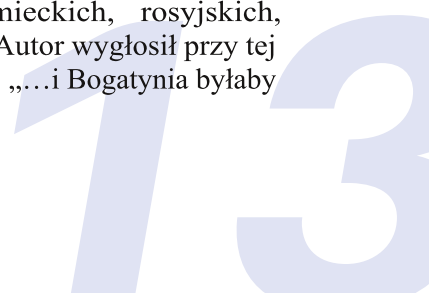
„Solidarny z Solidarnością – życie i działalność ks. bp. Antoniego Adamiuka”, 25 kwietnia, Opole

25 kwietnia 2017 r. w Opolu odbyła się konferencja pt.: „Solidarny z Solidarnością – życie i działalność ks. bp. Antoniego Adamiuka”, którą zorganizowali: Prezydium Rady Miasta Opola, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Śląska Opolskiego, Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego. Dr Zbigniew Bereszyński wygłosił referat pt.: „Biskup Antoni Adamiuk i rewolucja „Solidarności” na Śląsku Opolskim”.

„...i Bogatynia byłaby czeska. Kwestia żytawska 1945-1949”, 19 kwietnia, Bogatynia

Staraniem Biblioteki Miejskiej w Bogatyni, przy współdziałaniu Stowarzyszenia Polsko-Serbołużyczkiego Pro Lusatia i pod patronatem medialnym czasopisma „Góry Izerskie” 19 kwietnia zorganizowano promocję wydanej przez Instytut Śląski książki Piotra Pałysa

„Kwestia żytawska 1945-1949. Na skrzyżowaniu interesów czeskich, niemieckich, rosyjskich, serbołużyczkich i polskich”. Autor wygłosił przy tej okazji wykład zatytułowany: „...i Bogatynia byłaby czeska”.

„Rok 1922 na Górnym Śląsku. Granice, Administracja, Społeczeństwo”, 14 czerwca, Katowice

W dniu 14 czerwca 2017 r. odbyła się w katowickim „Przystanku Historia”, Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach im. Henryka Sławika, konferencja zorganizowana przez tamtejszy Oddział IPN oraz Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Konferencja koncentrowała się wokół kluczowych problemów związanych z pierwszym okresie funkcjonowania województwa w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym. W trakcie konferencji dr Bernard Linek wygłosił referat pt.: „Sytuacja w prowincji górnośląskiej w obliczu podziału regionu”.

„Solidarność Walcząca 1982–1990”, 19–20 czerwca, Szczecin

W Szczecinie, w dniach 19-20 czerwca odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Solidarność Walcząca 1982–1990”, podczas której dr Z. Bereszyński

wygłosił referat: „Solidarność Walcząca i Partia Wolności w Opolu w latach 1982–1991”.

Ogólnopolska konferencja naukowa „Solidarność Walcząca 1982–1990”

19–20 czerwca 2017 r., Szczecin
Miejsce obrad: Hotel Vulcan, ul. Lubeckiego 6A

800 lat Opola

Pod hasłem *800 lat Opola* odbywają się różnorodne imprezy w naszym mieście. W spotkaniach naukowych i związanych z popularyzacją wiedzy o mieście uczestniczą również pracownicy PIN - Instytutu Śląskiego.

Dr Marek Mazurkiewicz uczestniczył w przygotowaniach do „Wielkiego testu wiedzy o Opolu”. Dr Bernard Linek był członkiem zespołu ekspertów tego testu.

Organizatorem przedsięwzięcia była Fundacja Fabryka Inspiracji oraz Miasto Opole. Test odbył się 22 kwietnia 2017 r. w Teatrze Lalki i Aktora im. A. Smolki w Opolu. 10 kwietnia w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Opolu, przy ul. Minorytów dr Monika Choroś wygłosiła wykład pt. „Odra w krajobrazie nazewniczym Opola”. Organizatorem spotkania było Śląskie Forum Krajoznawcze. Ponadto 20 czerwca w

Publicznej Szkole Podstawowej nr 7 w Opolu, dr M. Choroś wygłosiła wykład pt. „Ludzie i historia w nazwach ulic Opola”.

Środy instytutowe

W pierwszym półroczu 2017 r. w cyklu Środy w Instytucie Śląskim odbyło się pod patronatem medialnym Radia Opole sześć otwartych spotkań w tym jedno o charakterze wspomnieniowym. Wśród wykładowców i dyskutantów oprócz pracowników naszej placówki gościliśmy także koleżanki i kolegów z Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego oraz Oddziału Instytutu Pamięi Narodowej w Katowicach. W spotkaniach uczestniczyli pracownicy Instytutu Śląskiego, opolskich instytucji naukowych, przedstawiciele instytucji samorządowych i świata polityki, studenci Uniwersytetu Opolskiego oraz osoby zainteresowane poruszaną problematyką.

25 stycznia dr Adriana Dawid: „Opolanie znani i nieznan. Okres międzywojenny”

W murach Instytutu Śląskiego gościła dr Adriana Dawid prezentując zredagowany przez siebie tom *Opolanie znani i nieznan. Okres międzywojenny*. W trakcie spotkania omówiła strukturę tomu oraz ideę tej serii wydawniczej, a także przedstawiła kilka sylwetek prezentowanych na stronach książki.

22 lutego mgr Magdalena Moj: *Mieszkańcy Krasiejowa w perspektywie demograficzno-historycznej*

Dzieje górnośląskiego Krasiejowa na przełomie XVIII i XIX wieku były tematem wystąpienia mgr Magdaleny Moj zatytułowanego: *Mieszkańcy Krasiejowa w perspektywie demograficzno-historycznej*. Jednocześnie zaprezentowano książkę: *Z przeszłości demograficznej Krasiejowa. Analiza w świetle zapisów metrykalnych z lat 1867-1906*.

22 marca dr Adam Dziuba: *Dlaczego napisałem monografię PPR w województwie śląskim*

Dr Adam Dziuba wyjaśniał: *Dlaczego napisałem monografię PPR w województwie śląskim*. Wykład połączony z prezentacją książki: *Totalitaryzacja. Polska Partia Robotnicza na scenie politycznej województwa śląskiego (1945–1948)*.

26 kwietnia mgr Marcin Sroka: *I sekretarze Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Opolu*

Także kolejne spotkanie w ramach „Śród w Instytucie Śląskim” poświęcone było dziejom dominującej do końca lat osiemdziesiątych formacji politycznej.

Tym razem mogliśmy na opolski wycinek jej dziejów spojrzeć przez pryzmat biografii jej lokalnych przywódców, których sylwetki przedstawił mgr Marcin Sroka. Jego wystąpienie zatytułowane: *I sekretarze Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Opolu* połączone było z promocją 78 i 79 tomu „Studiów Śląskich”.

31 maja prof. Michał Lis, dr hab. S. Sochacka, prof. PIN-IŚ: *60 lat Instytutu Śląskiego w Opolu*

W 1957 r. nastąpiła reaktywacja Instytutu Śląskiego i przeniesienie jego siedziby do Opolu. Przypadająca w tym roku rocznica tego wydarzenia stanowiła okazję do jubileuszowego spotkania pod hasłem: 60 lat Instytutu Śląskiego w Opolu, moderowanego i prowadzonego przez prof. Michała Lisa oraz dr hab. Stanisławę Sochacką, prof. PIN-IŚ.

28 czerwca prof. Michał Lis, dr hab. Piotr Pałys, prof. PIN-IŚ, dr Mariusz Patelski: *Kresy Zachodnie, Ziemie Odzyskane czy Ziemie Zachodnie?*

Pojęcie Ziemi Zachodnich oraz jego ewolucja terminologiczna i terytorialna była tematem dyskusji panelowej zatytułowanej: *Kresy Zachodnie, Ziemie Odzyskane czy Ziemie Zachodnie?* z udziałem prof. Michała Lisa, dr hab. Prof. PIN-IŚ Piotra Pałysa oraz dr Mariusza Patelskiego. W trakcie spotkania zaprezentowano także książkę Piotra Pałysa *Kwestia żyławska 1945-1949. Na skrzyżowaniu interesów czeskich, niemieckich, rosyjskich, serbołużycyckich i polskich*.

Najnowsze publikacje

„Region and Regionalism” no. 13 vol. 1 pod redakcją Marka Barwińskiego i Marka Sobczyńskiego i vol. 2 pod redakcją Krystiana Heffnera i Brygidy Solgi

W 2017 r. ukazał się 13 tom angielskojęzycznej serii wydawniczej *Region and Regionalism* wydawanej przez Katedrę Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski w Opolu oraz Stowarzyszenie Instytut Śląski. Obecny tom poświęcony jest współczesnym problemom społeczno-ekonomicznym, politycznym i kulturowym na obszarach oddzielających narody i państwa narodowe.

Tom pierwszy nosi tytuł *Minorities in the borderlands and on the fringes of countries* i został zredagowany przez Marka Sobczyńskiego oraz Marka Barwińskiego. Zawiera zagadnienia dotyczące funkcjonowania mniejszości zamieszkujących pogranicza narodowe oraz peryferia krajów (Jan KŁOS „The modern idea of religious toleration versus the state”, Jernej ZUPANČIČ „Minorities in protected areas. Theoretical approach and political visions”, Roman SZUL „Regionalist, ethno-linguistic and separatist/independence movements in Europe after the Second World

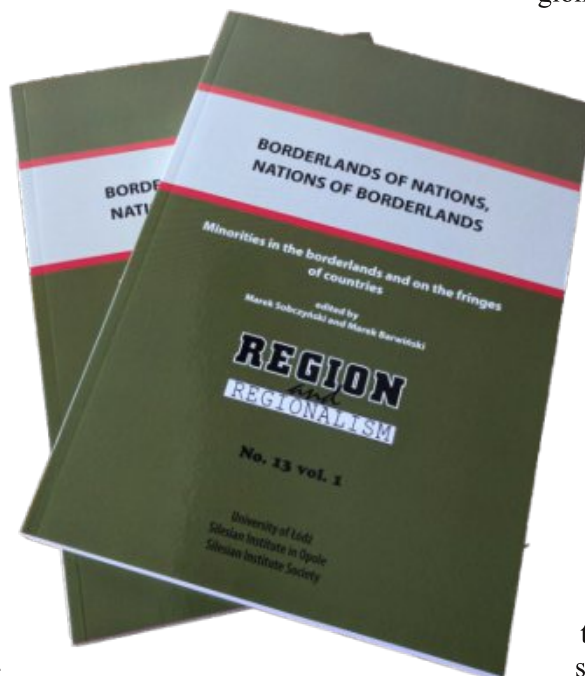
War and European integration”, Antonio VIOLANTE „The new Balkan antemurale”, Marcoandrea SPINELLI „Invisible exclaves. Slovak and Czech minority in Serbia”, Marek BATTEK „Cyprus as the borderland of nations”, Marek SOB CZYŃSKI „Sri Lanka as the borderland of nations”, Ryszard ŻELICHOWSKI „Flemings over the border. Nord-Pas-de-Calais-Picardie”, Alessandro VITALE „Building a new border: the case-study of the new barrier between Ukraine and Russia, and the problem of minorities”, Roman SLYVKA „The pre-conditions for conflicts in Donbas and Crimea: similarities and Differences”, Zoltán HAJDÚ „The political geographical aspects of cross-border illegal migration at the south Hungarian borders since the collapse of the bipolar world”, Joanna SZCZEPANKIEWICZ-BATTEK „The geographical coverage of Sorbian languages”).

W tomie drugim pt. „National, ethnic and religious minorities in the Polish space – selected issues”, zredagowanym przez Krystiana Heffnera i Brygidę Solgę zostały podjęte zagadnienia dotyczące ruchów migracyjnych, problemów mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce oraz mniejszości religijnych (Krystian HEFFNER i Brygida SOLGA „International migration and population decline in the regions with national minorities in

Poland on the example of Opolskie Voivodeship”, Olga SIKORA „Climate zonation as a factor differentiating the detention places of Polish citizens in the USSR”, Wioletta SZYMAŃSKA „The Ukrainian minority and the activity of local governments in Poland”, Izabela LEWANDOWSKA „Warmian dialect as a manifestation of intangible heritage in the Polish-German borderland culture”, Tomasz FIGLUS „Spatial structures of rural settlement in Western Polesia and Volhynia in historico-

geographical perspective”, Krystyna KRAWIEC-ZŁOTKOWSKA „The reception of the first literary texts edited in Kashubian language in the context of the so-called “Kashubian issue”, Andrzej RĄCZA-SZEK „Economic consequences of the transformation in Poland’s selected border areas”, Andrzej RYKAŁA „Multicultural heritage of the borderland – Old Believers in Poland”, Anna MAJEWSKA „Jewish sepulchral heritage in Silesian Voivodeship divided by the borders similarities and differences”, Anna KRUS „Borderland of nations and denominations – the case of the Duchy of Cieszyn”, Magdalena ZDYB „Geographical-political and social aspects of the origins of the Eastern Orthodox Church in the region of Łódź”).

Brygida Solga

Zapowiedzi wydawnicze

„Colloquium Opole 2016. Polska, Czechy, Niemcy wobec wyzwania migracji i integracji” pod redakcją Marka Mazurkiewicza, Annemarie Franke, Tadeusza Siwka i Magdaleny Moj

Jesienią 2016 r. nakładem Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu ukaże się zapis szesnastomiesięcznej konferencji pt. *Colloquium Opole 2016 Polska, Czechy, Niemcy wobec wyzwania migracji i integracji*.

Opracowanie, jako praca zbiorowa, przygotowane zostało przez zespół redakcyjny w składzie: Marek Mazurkiewicz, Annemarie Franke, Tadeusz Siwek i Magdalena Moj. Będzie to już XX tom z serii wydawniczej *Polacy – Czesi – Niemcy. Sąsiedztwo w XXI wieku*.

Książka *Colloquium Opole 2016* jest pokłosiem 3. konferencji zrealizowanej przez polsko-czesko-niemiecki zespół partnerów z Opolu, niemieckiego Gör-

litz i czeskiej Ostrawy. Opracowanie podzielono, zgodnie z przebiegiem konferencji, na sześć bloków tematycznych:

Europa a kryzys uchodźczy, Polsko-czesko-niemieckie różnice w polityce migracyjnej, Uchodźcy w mediach. Język i obrazy, Obcy wśród nas. Przykłady integracji z Polski, Czech i Niemiec, Polacy, Czesi, Niemcy w roli migrantów. Ostatnia część opracowania stanowi zapis dyskusji panelowej pt. *Wielokulturowy Śląsk, wielokulturowa Europa?*

Publikacja stała się możliwa dzięki dotacji Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki z siedzibą we Frankfurcie nad Odrą.

Redakcja

„Górny Śląsk w Polsce Ludowej”, tom 2, Przywódcy – bohaterowie - wrogowie, pod redakcją Adama Dziuroka i Bernarda Linka

Zbiór 14 artykułów popularnonaukowych nawiązujących do odbytej trzy lata temu konferencji naukowej pod tym samym tytułem, zorganizowanej przez katowicki Oddział IPN oraz Instytut Śląski. Publikacja w trzech tematycznych częściach, sygnalizowanych już w tytule analizuje różne drogi życiowe i po-

stawy mieszkańców Górnego Śląska wobec Polski Ludowej. Książka bogato ilustrowana oraz zaopatrzona w teksty źródłowe skierowana jest do szerszego grona czytelników.

Bernard Linek

Opole w latach 1945–2017. Monografia historyczna miasta

Na wiosnę 2018 r. zaplanowano wydanie monografii historycznej Opola autorstwa Zbigniewa Bereszyńskiego. Monografia ta, przygotowywana w związku z trwającymi nadal obchodami osiemsetlecia miasta, będzie obejmować zasadniczo okres powojenny od 1945 do 2017 r. W części wstępnej zostanie jednak przedstawiony również zarys wcześniejszej historii miasta, niezbędny dla zrozumienia późniejszych procesów rozwojowych. Zakres tematyczny publikacji będzie obejmować rozmaite wątki, od historii politycznej, poprzez historię gospodarczą, kulturę, naukę aż po życie codzienne miasta i jego mieszkańców. Uwzględnione zostaną także aktualne plany i prognozy rozwojowe miasta. Publikacja będzie zaopatrzona w bogaty materiał ikonograficzny, ze szczególnym uwzględnieniem fotografii.

Monografia ma zaprezentować nowe spojrzenie na historię Opola, odpowiadające aktualnym potrzebom i możliwościom badawczym. Podstawę źródłową monografii będą stanowić w szczególności materiały z zasobów Archiwum Państwowego w Opolu, Instytutu Pamięci Narodowej, publikacje prasowe, a także informacje i materiały udostępnione przez Urząd Miasta. Większość źródeł nie była wykorzystywana w dotychczasowych publikacjach historycznych. Ich uwzględnienie powinno w istotnym stopniu przyczynić się do zmiany spojrzenia na historię najnowszą naszego miasta. W niejednym przypadku konieczna będzie rewizja funkcjonujących dotąd stereotypów.

Zbigniew Bereszyński

XXVII edycja konkursu o Nagrodę im. Jana i Wojciecha Wawrzynków

Kapituła Nagrody im. Jana i Wojciecha Wawrzynków ogłasza kolejną edycję konkursu na najlepszą pracę magisterską obronioną w 2017 r. poświęconą dziedzinom politycznym, kulturze i problemom społecznym Śląska. W XXVII edycji ocenie podlegają prace magisterskie obronione w 2017 r.

Prace na konkurs mogą być zgłaszane przez rektorów, dziekanów, dyrektorów instytutów i kierowników zakładów uczelnianych oraz promotorów prac magisterskich, a także samych dyplomantów za zgodą promotorów (zał. Oświadczenie dostępne na stronie www.instytutslaski.com zakładka Nagroda im. J. i W. Wawrzynków, Warunki uczestnictwa). Termin nadsyłania prac upływa 30 listopada 2017 roku. Prosimy o dostarczanie ich lub nadesłanie pocztą w formie wydruku na adres Instytutu (45-081 Opole ul. Piastowska 17) z dopiskiem na kopercie: Konkurs im. Jana i Wojciecha Wawrzynków. Wniosek powinien zawierać wydrukowany egzemplarz rekomendowanej pracy magisterskiej oraz wersję elektroniczną pracy w formacie PDF lub Word na płycie CD w jednym pliku (wersję elektroniczną można przesłać na adres e-mail: sekretariat@instytutslaski.com).

Do egzemplarza rekomendowanej pracy magister-

skiej należy dołączyć następujące informacje: imię i nazwisko autora, datę i miejsce jego urodzenia, dokładny adres zamieszkania, miejsce pracy oraz informacje kontaktowe (telefon; e-mail).

Celem konkursu jest wyłonienie najlepszej ze zgłoszonych w danym roku prac magisterskich, której autor otrzymuje dyplom i nagrodę pieniężną w wysokości 3,5 tysiąca złotych.

W skład Kapituły Nagrody wchodzi: Roman Wawrzynek – Przewodniczący honorowy, Jacek Wawrzynek – Przewodniczący oraz członkowie: przedstawiciel Marszałka Województwa Opolskiego – patrona honorowego Nagrody, Dyrektor PIN-Instytutu Śląskiego w Opolu, prof. dr hab. Krystyna Kossakowska-Jarosz, prof. dr hab. Michał Lis, prof. dr hab. Anna Póbobóg-Lenartowicz, prof. dr hab. Robert Rauziński, dr hab. Kazimierz Szczygielski, prof. PIN-IŚ, dr hab. Aleksandra Trzcieleńska-Polus, prof. UO. W tym roku do grona członków Kapituły Nagrody dołączyli: prof. dr hab. Grzegorz Strauchold (Uniwersytet Wrocławski) i dr Józef Szymeczek (Uniwersytet Ostrawski). Od roku 2014 funkcję sekretarza Kapituły pełni mgr Leokadia Drożdż.

Leokadia Drożdż

Polub nas na Facebooku

Poprzedni numer newslettera

newsletter nr 8

18

Państwowy Instytut Naukowy
Instytut Śląski w Opolu

Zespół redakcyjny:
dr Monika Choroś,
dr Agata Haas,
mgr Piotr Solga

Kontakt:

Państwowy Instytut Naukowy
Instytut Śląski w Opolu
ul. Piastowska 17
(skr. pocztowa 322)
45-082 Opole

e-mail: sekretariat@instytutslaski.com
www.instytutslaski.com